

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амбул О. Мовна інновація, мовна мода і тенденція розвитку мови //Матеріали IV Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару.-Львів:ЛНУ,2007.-С.56-61.
2. Гальчук І.Акцентуаційна адаптація запозиченої лексики в українській мові //Українська мова.-2006.-№3.-С.58-66.
3. Іваницька Н. Співвідношення дієслівних найменувань процесуальних денотатів в українській та англійській мовах //Українська мова.-2007.-№3.-с.44-54.
4. Селігей П. Що нам робити із запозиченнями?// Українська мова.-2007.-№3.-с.3-16.
5. Словник української мови: В 11т. – К.: Наукова думка, 1970-1980pp.
6. Полога Л. Соціум і нові явища в українській лексиці // Матеріали IV Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару.- Львів: ЛНУ,2007.-С.136-141.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Галина Євсєва – кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін ПДАБтаА.

Наукові інтереси: соціолінгвістика, лексикологія та фразеологія.

Поліна Мишуренко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін ПДАБтаА.

Наукові інтереси: лексикологія та фразеологія.

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ФЕНОМЕН У СУЧАСНОМУ МОЛОДІЖНОМУ ДИСКУРСІ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

Надія ЛЕБЕДЄВА, Світлана ДЬЯЧЕНКО (Херсон, Україна)

У статті розглядається проблема надмірності англійських запозичень та роль цього явища в українському та німецькому молодіжних дискурсах. Англійські запозичення досліджуються як особливе явище у молодіжній культурі.

The paper explores the problem of abundance of English borrowings and their role in the Ukrainian and German youth discourse. English borrowings are analysed as a special phenomenon of youth culture.

Особливий прошарок лексики, як з точки зору номінації, так і в плані вмотивованості, складають запозичення. Являючись однією з можливих відповідей на потреби номінації, які виникають в результаті мовних контекстів і поширення під впливом інших мовних соціумів, досвіду даного мовного колективу, вони становлять певну економію мовних зусиль в процесі народження мови, тому що для заповнення номінативних лакун, що з'явилися в даній мові, використовуються готові одиниці іншої мови. В той самий час, втрата колишніх асоціативних зв'язків, які існували в мові, з якої вони були запозичені, тягне за собою втрату можливо властивий запозиченим словам в мові-джерелі вмотивованості, що відповідно визиває суттєві труднощі під час розпізнання їх значення в процесі сприйняття мови. **Запозичення** – це процес використання елементів однієї мови в іншій, який зумовлено лінгвістично протирічною, дидактичною природою мовного знака: його довільністю, як силою, що дозволяє запозичення, і його недовільністю, як перешкоджаючим запозиченню фактором [4:101-102]. Запозичені лексичні одиниці включають в себе шари лексики, яка була запозичена в різні часи, в різні історичні епохи і під впливом різних умов розвитку та існування мови-реципієнта (історичні, географічні, соціологічні, демографічні, економічні тощо). Для синхронних лінгвістичних студій запозичення цікаві насамперед тим, який вплив вони мають на системний устрій лексики української та німецької мови, а також своїм особливим, у випадку збереження ряду генетичних характеристик, статусом в мові-реципієнті.

Особливо варто відмітити, що постійним джерелом нової лексики в українській та німецькій мові є англійська мова. Запозичення з англійської –ознака стрімких мовних змін в українському та німецькому суспільстві. Молодь, як найбільш сприйнятлива до змін спільнота, активно використовує англійські запозичення в своєму мовленні. Отже у цій статті видається цікавим проаналізувати той вплив, який має англійська мова на українську та німецьку в сучасному молодіжному дискурсі.

Загальновідомо, що в молодіжному дискурсі використовується синтезована лексика різних молодіжних груп та індивідуальної молоді. Як і в випадку з професійним жаргоном ремісників минулого, спочатку молодіжний жаргон був засобом конспірації, умовною говіркою, яку розуміли тільки члени групи. Потім окремі слова потрапляли у загальний мовний простір і приживалися там. Вони втрачали семантичну конспірованість і ставали загальноживаними [9]. Наприклад, *банда* — музична група, *реліз* – випуск, *саунд-трек* – музичний запис, пісня; *спіч* — розмова, виступ. У мовленні сучасної молоді людини можна

помітити англійські запозичення, які вона використовує постійно, інші ж перебувають на периферії (мовець розуміє їх значення, але сам майже не використовує).

Головним функціональним завданням використання молодіжного жаргону можна вважати комунікативну функцію. Формування особливого соціуму, а також зовнішні ознаки ідентичності та мовні новоутворення в першу чергу націлені на встановлення контакту зі своїми однолітками, однодумцями і можливість реалізації комунікативного акту. Одною з характерних рис молодіжного дискурсу є те, що сучасні молоді люди намагаються бути стильними та оригінальними. Стильним стає певний тип поведінки, одягу, зрештою, мови. Так само, як модно мати одяг від Дойча і Габани, - «круто» знати іноземні мови та «орнаментувати» своє мовлення чужорідними елементами. Про це свідчить той факт, що загальноживаними стали англійські слова: *OK!*, *сорі*, *хай!*, *бай!*, *френд*, *бой*, *бестовий*, *in-persona*, *юзер*, *сейшн*. Помірне використання таких слів увиразнює мовлення. Тому їх можуть вживати не лише підлітки, студенти, а й викладачі, щоб привернути увагу безпосереднію у розмові, створити образ “свого хлопця” [5:15].

Молодь швидко вловлює панівну тенденцію і власний мовний простір вибудовує за принципом гри в криве дзеркало. Так з’являються в розмовній мові слова *паренти* – батьки, *піпли* – люди, друзі, *пати*-- вечірка, *лібрарні* -- бібліотеки, *маздай* – непотрібний предмет, негативна характеристика явища або предмета, *тічерка* – вчителька [5:15]. Поштовхом до активізації міжмовних контактів через жаргон є данина моді. Так звана “блатна лексика” — це своєрідний престиж. Юнак чи дівчина почуває себе “своїм” у групі молодих людей, якщо вміло використовує жаргонні слова та ідіоми.

Багатим джерелом для формування словника молоді є молодіжні субкультури. Система мови в дискурсі молодіжної субкультури вибірково сприймає явища дійсності, і номінації підлягають окремі реалії, знакові для молодіжної свідомості. Мовленнєві коди можуть бути яскраво вираженими і слугувати спеціальним знаряддям для впізнання однодумців або ж просто сприяти економії мовних зусиль, однак вони завжди виступають у ролі маркерів. Саме мовлення вважають класифікатором груп молоді. Мовленнєва поведінка є найбільш оптимальною сферою, де можна поєднувати жорсткі рамки субкультурних кодів, доповнюючи їх творчим підходом. Молодіжна мова різнобарвна і строката, особливо здатна до сприйняття всього нового, як і її носії. Нові віяння у культурі, соціальний розвиток, технічний прогрес, а також спільне проживання на одній території представників різних національностей спричиняють появу великої кількості молодіжних об’єднань та угруповань. Так, наприклад, особливий вплив на молодь мала музика. Групи “Beatles”, “Rolling Stones”, “Metallica”, “Nirvana” спричинили появу металістів, рокерів, хіпі, панків. Кожна з груп носила особливий одяг і створювала свою мову як общинну говірку і як засіб самовираження. Тож, серед запозичень з англійської можна виділити окремою групою назви музичних течій: *реп*, *хіп-хоп*, *рок*, *пост-грандж*, *ска*, *рокстеди*, *соул*; назви субкультур: *готи*, *емо*, *хіпі*, *скінхеди*, *растамани*, *металісти*, слова, які позначають характерні елементи, що вказують на приналежність до того чи іншого молодіжного напрямку: *dreadlocks* → *дреди*, *Iroquois* → *ірокез*, *goggles* → *гоггли*, *thing* → *фенічка*.

Фактичний матеріал засвідчує, що запозичення з англійської мови відбувається шляхом транслітерації, як наприклад, у випадку зі словами *хакер*, *пірсинг*, *клуббери*. Більшість таких запозичень не мають аналогів в українській мові, однак є і такі, що виступають у якості дублетів: *міленіум* – тисячоліття, *перформанс* – вистава, дійство, *гьорл(а)* – дівчина, *блокбастер* – бойовик, *данс* – танець; у якості омонімів: *кеш* – гроші та комп’ютерна пам’ять, *шейк* - коктейль і танок. Відбувається запозичення власних назв без перекладу: *Jumpstyle* – танцювальний та музичний напрям, *Hardtech* – стиль в музиці, вживання штампів-варваризмів: *no problem*, *no comment*, *made in, and Co/company*, запозичення прислівників та вигуків: *вау*, *о’кей*, *фіфті-фіфті*, *міді* [9]. Є також і приклади калькування: *party addiction* → *вечірkozалежність*, *bad boy image* → *статус “поганого хлопця”*

Варто відмітити, що стилістично нейтральні в англійській мові слова, після переходу до молодіжного жаргону іноді набувають іронічно-зневажливого чи розмовного забарвлення. Крім того в жаргоні багато запозичень з англійського комп’ютерного жаргону: *геймер* – від

англійського жаргонізму *gamer* (професійний гравець у комп'ютерні ігри); *думер* – *doomer* (шанувальник гри Doom).

Проаналізувавши фактичний матеріал, можна стверджувати, що в сучасному українському молодіжному дискурсі спостерігається тенденція до зниженого тону. Наслідком мовної масовізації є спрощена запозичена лексика, яка, з погляду структуралізму, виконує особливу знакову функцію швидкого семантичного сприймання і розуміння. В лінгвістиці це явище називають рефлексом колонії — використання слів більшого, сильнішого, моднішого. Так, мистецький фестиваль став “*арт фестивалем*”, вистава — “*перформансом*” [9].

Потрапляючи в іншу мову, запозичення проходять процес фонетичної, граматичної, морфологічної адаптації до системи мови-реципієнта. У системі жаргону такий процес відбувається з орієнтацією на усну, звукову форму слова, а не на його графічне оформлення. Так, лише невелика кількість жаргонізмів відображає фонетичну систему відповідних англійських лексем: *крейзі* (*crazy*) – ненормальний, *кавер-версія* (*cover version*) – версія пісні у виконанні іншого співака тощо; більшість же відображає швидше звукову форму англійських слів: *тан* → *мен* – чоловік, *супер* → *супер* – відмінний тощо.

За значенням усі жаргонізми можна поділити на кілька тематичних груп:

1. Лексеми на позначення предметів одягу, взуття, різних побутових речей: *шужи* – туфлі, *буци* – черевики, *найки* – кросівки фірми “Найк”;

2. Назви людей з диференціацією:

- за віком та статтю: *бой*, *гай* – хлопець, *гьорл(а)* – дівчина;
- за родинними зв'язками: *олди* – батьки, *френди* – друзі;
- за професією: *сек'юріті* – охоронець, *ді-джей* – ведучий дискотеки;
- за національною та расовою приналежністю: *нігер* – негр, *айзер* – азербайджанець, *раша* – росіянин, Росія;

3. Видовищні заходи, концерти: *сейшн* – зібрання, *диско*, *денс* – дискотека, вечір танців, *пати* – вечірка.

4. Оціночні прикметники: *файний*, *файновий* – гарний, *хітовий* – популярний, *даун* – розумово відсталий, *крейзовий* – безглуздий, ненормальний. Такі запозичення часто вступають у систему словозмін, будуючи нові лексеми за моделлю українських прикметників і прислівників: *о'кей* → *о'кейно* (нормальний → нормально), *супер* → *суперний*, *суперовий* (відмінно → відмінний), *зе бест* → *бестово* (найкращий → найкраще). Поширеним є і словотвір “іменник-прикметник”: *олди* → *олдовий* (батьки → старий, досвідчений) та “іменник-дієслово”: *голівуд* → *голівудити* (веселе місце відпочинку → весело відпочивати).

Грамматичне освоєння українською мовою деяких запозичень супроводжується словотворчою українізацією цих запозичень: *hippi* → *хіпі*, *хіпізм*, *хіпани*, *хіпак*; *break/break dance* → *брейк денс* (стиль танцю), *брейкер*, *брейкерський*, *по-брейкерськи*, *забрейкувати*; *anime* → *анімешика*, *анімешик*; *user* (користувач) → *юзер*, *юзерський*, *юзити*.

У зв'язку з тим, що в молодіжному дискурсі поєднуються як загальноновживана, так і термінологічна лексика; в ньому можна спостерігати таке явище, як детермінологізація, тобто розширення термінами своїх значень. Для того, щоб зрозуміти динаміку цього процесу в даному дискурсі, необхідно враховувати соціальні фактори, які призводять до генералізації спеціального, термінологічного значення. Наприклад, переходячи з англійської мови до української, термін підпадає під норми не лише фонетики, а й написання та граматики. Творення цієї групи слів відбувається в такий спосіб. Іменники, наприклад, набувають відмінкових закінчень: *non-stop* → Називний відмінок: *нон-стоп* (музика, що грає безперервно), Орудний відмінок: *нон-стопом*; *dance battle* → Називний відмінок: *данс батл* (змагання з певного стилю танцю, а також людина, що змагається), Давальний відмінок: *данс батлу*; Родовий відмінок: *данс батлів*; *media* → Називний відмінок: *медіа* (ЗМІ), Знахідний відмінок: *у медіях*. На англійську основу діють словотворчі моделі української мови: *club music* – клубняк; *slow music* – медляк; *CD-ROM* – сідромка, CD-юшнік; сидюк; *PC* – писюк.

Отже, слід відзначити велику вагу англійських запозичень у процесі формування сучасного молодіжного дискурсу в Україні. Процес запозичення відбувається постійно, віддзеркалюючи нові реалії нашого життя, даючи їм нові найменування.

Тепер перейдемо до питання про функціонування англійських запозичень в німецькомовному молодіжному дискурсі. В процесі кількісного зростання вокабуляру сучасної німецької мови велику роль, як і в українській, відіграють запозичення з англійської мови. Адаптація запозичених слів на різних рівнях представляє освоєння іномовних термінів у вигляді зростаючої лінії, від мінімального освоєння в графічному плані до максимального лексико-семантичного: графічне → фонетичне → морфологічне → лексико-семантичне освоєння.

Розглянемо кожний випадок окремо. У зв'язку з тим, що англійська і німецька мова використовують латинський шрифт, остання запозичує англійські слова переважно методом транскрипції: *Goths* – готи (молодіжна субкультура), *Technomusik* – музика у стилі техно. В іншому випадку слова, потрапивши до мови-реципієнта, продовжують існувати без фонетичних та графічних змін: *Jumpstyle* – різновид танцю, *das Event* – подія, *Single-Charts* – рейтинг популярних пісень, однак бувають і приклади транслітерації: *klick machen* – клікати мишкою комп'ютера.

Говорячи про семантичну асиміляцію, варто зазначити, що англійські слова запозичуються переважно тільки в одному, найбільш актуальному для сучасної культурної ситуації значенні. Наприклад, популярне сьогодні в молодіжному дискурсі слово *der Freak*, що змінило популярне раніше *Typ, Type* – тип), має в мові-джерелі значення: *примха, дивацтво, ненормальний хід*. Молодіжна мова запозичила *Freak* спочатку як негативну, насмішливу назву особи: *дивак, урод, ненормальний*, а потім слово набуло більш лояльного значення і позначало молоду людину. В наш час це слово входить до активного вокабуляру не тільки молоді, але й вчених завдяки словотворчому потенціалу лексеми, наприклад, у вигляді слова *der Ökofreak* – борець за екологію.

Багато запозичень співіснують з німецькими синонімами. В одних випадках це слово, що виникло як калька, наприклад, *Outsider* → *der Ausenseiter* чужак, маргінал, *to make love* → *Liebe machen* – кохатися, в інших англійське запозичення введене в обіг як синонім німецького значення: *das Team* є синонімом німецького *die Mannschaft* – команда. До неологізмів англійського походження, що часто вживаються, належать такі запозичення, як *e-mail, message, laptop*. Речення "*Ich habe dir gestern eine E-Mail geschrieben*" містить неологізм *E-mail*, а речення "*Ich habe dir gestern ge(e)mailt*" є прикладом денглішу: слово *g(e)emailt* поєднує ознаки англійської та німецької мови.

Запозичені слова в деяких випадках мають перед рідними синонімами перевагу, бо надають мовцю певної соціальної характеристики. За допомогою таких слів людина стверджує свій культурний і суспільний авторитет. Саме цей фактор найбільше впливає на вибір молоддю того чи іншого слова для висловлення. Тим самим підкреслюється рівень інформативності про нове та сучасне, що означає *up to date sein* – бути на рівні, в курсі подій. Цим фактом можна пояснити в ряді ситуацій перехід від німецьких найменувань до англійських. Так, у молодіжному дискурсі відбувається заміна німецьких слів англійськими: *glücklich* на *happy* – щасливий ; *modisch* на *fashionable* – модний.

Обговорюючи модні предмети одягу, молодь надає перевагу англійським назвам цих слів: *Sweatshirt, T-shirt* – сорочка без рукавів, *Slipper* – кімнатні туфлі, *Slip* – плавки [6:1215-1259], або *Flipflop* – в'єтнамки [8:13]. Навіть для визначення зовнішнього вигляду людини використовується слово *das Outfit* замість німецького *das Aussehen*. Наприклад,

"*Diskriminiert wurde er wegen seines Outfits an der Uni noch nie.*" – "*Він ніколи не потерпав від дискримінації через свій зовнішній вигляд*" [7:7].

Потрапивши до мови-реципієнта, запозичення набуває звуження свого значення і має лише значення, що відповідає контексту, з якого воно було запозичене. Але на другому етапі слово розширює своє значення за рахунок зв'язків з німецькими словами, у які воно вступає у процесі функціонування в мові. Так, англійське слово *fit* спочатку стосувалося лише доброго фізичного стану спортсмена: *fit sein* – бути в гарній формі. Потім дуже швидко воно стало використовуватися в ширшому значенні: *працездатний, кваліфікований, підготовлений*. Наприклад,

"*Bist du fit für die Prüfung?*" – "*Ти готовий до екзамену?*" [6:951]

Доречно згадати й інше англійське слово з тим самим коренем – слово *Fitness* – відмінна спортивна тренуваність. З ним вживається багато неологізмів: *Fitnesscenter*, *-programm*, *-raum*, *-test*, *-platz*, що говорить про високу словотворчу здатність цієї лексики.

Цікаво прослідкувати перетворення слова *die Box*, яке було запозичене у значенні „коробка”, потім набуло таких значень, як *бокс* (ізольоване приміщення); *стіло* (для коней); (індивідуальний) *гараж* (для авто); *ящик*; *коробка*; *поштовий ящик*;) *ложка* (в театрі); *дитячий манеж*; *огорожена частина гоночної траси* (мотоспорт). Однак, молодь вживає це слово у значенні „динамік” замість німецького слова *der Lautsprecher*.

“*Die Boxen stöpselt er an sein Mobiltelefon, drückt auf Play und schon ist der Bass der Technomusik zu hören.*” – “*Він приєднує динаміки до свого мобільного телефону, натискає на “плей”, і ось вже чути баси техно*” [8:14].

Прикладами гібридів, де одна з лексем англійського походження, можуть бути такі слова, як *das Forschungsteam*, *die Schulparty*, *die Hip-Hop-Szene*, *das Wave-Gothic-Fest* [7:6]. При розгляді вибірки стає зрозуміло, що англійські запозичення активно приймають німецькі флексії: *powern*, *sponsern*, *breaken*, *die Hip-Hopperin*, *das Rebellische*.

Проаналізований у статті матеріал дозволяє зробити висновок, що запозичені англійські слова у системі німецької мови отримують нове оформлення, зазнають адаптації, що являє собою комплексний процес, який охоплює всі сторони існування і розвитку слів у мові. Освоєння іншомовних слів мовою розглядається лінгвістами як максимальне наближення їхньої фонетичної, графічної, морфологічної і лексико-семантичної характеристики до відповідних норм мови-реципієнта. В свою чергу молодіжний жаргон, будучи унікальною мовою певної групи носіїв, які представляють молодіжну культуру, виступає своєрідним соціумним маркером для української та німецької мови в цілому. Запозичення іншомовної лексики має наслідком не лише кількісне збагачення словника, але й викликає певні якісні зміни в його структурі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Антрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. Лексикология английского языка. М.: Высшая школа, 1985.
2. Береговская Э.М. Молодежный сленг: формирование и функционирование // Вопр. языкознания. — М., 1996. — №3.
3. Дубенец Э.М. Современный английский язык. Лексикология. — М.; СПб., 2004.
4. Мартос С.А. Сленг як складова молодіжної субкультури // Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск XXI. — Херсон: Видавництво ХДУ, 2003. — С.111-114.
5. Синчак О. Фіга з маком. // Журнал “Файно”. — Львів, Вересень 2006. — С. 15-16.
6. Das große Oxford Wörterbuch. — China: Oxford University Press, Cornelsen, 2006.
7. Doms-Berger Dagmar. Gothic: die Schwarze Szene// Vitamin.de Extra 2007. — Omsk: OmskBlanklsdat, 2007. — S. 6-7.
8. Hamann Mathias. Schnelle Hüpfen: Der Tanz Jumpstyle// Vitamin.de — Omsk: OmskBlanklsdat, Nr.39, Winter 2008, — S. 14-15.
9. http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/Internet/PART-6_11.htm

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Надія Лебедєва – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології Херсонського державного університету

Наукові інтереси: неологія, проблеми мовних контактів.

Світлана Дьяченко – аспірантка Таврійського національного університету ім. В.Вернадського, викладач кафедри романо-германської філології Херсонського Академічного ліцею при Херсонському державному університеті

Наукові інтереси: неологія, проблеми мовних контактів.

ЗАПОЗИЧЕННЯ З КЛАСИЧНИХ МОВ І ПРОБЛЕМИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Леся МАЛЕВИЧ (Рівне, Україна)

У статті уточнено поняття «терміни-інтернаціоналізми», схарактеризовано роль інтернаціональних елементів греко-латинського походження в українській термінології водного господарства.

The paper defines the concept ‘international terms’, characterizes the role of Greek and Latin international elements in Ukrainian terminology of water economy.

Запозичення з давньогрецької та латинської мов становлять значний шар лексики сучасних європейських мов, що зумовлено величезним впливом античної культурної спадщини на розвиток європейської цивілізації. Упродовж тривалого часу й дотепер класичні мови виступають джерелом лексико-словотвірних ресурсів для конструювання спеціальних